

FOMU, "Forskningens villkor vid museer", Kulturen i Lund, 23–24 januari 2020

Enligt den nya museilagen (SFS 2017:563) ska museer "bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad, bland annat genom att ha hög kompetens inom sitt ämnesområde". Förutsättningarna för detta diskuterades när nätverket FOMU (forskning vid museer) samlades för en tvådagarskonferens på Kulturen i Lund.

Bakgrunden till den nya lagen samt de möjligheter och svårigheter museerna står inför sammanfattades av Klas Grinell, Göteborgs universitet, i en inledande panel om forskningens villkor på museer. Från 1960-talet fanns en politisk ambition att forskning skulle skötas av universiteten medan museerna skulle ägna sig åt kulturvård och folkbildning. En följd av detta blev att forskare på museer sågs som något slags B-lag medan de riktiga forskarna fanns på universiteten. Den politisering av kulturarvet som skett under 2000-talet och som ledde fram till kulturarvspropositionen 2016 gav plötsligt museerna en ny ställning som kunskapsproducerande institutioner, vilket resulterade i den nya museilagen.

Forskning har förvisso alltid funnits på museer, men det i lagen definierade uppdraget att forskning ska bedrivas på museer leder förhoppningsvis såväl till att museer i större utsträckning ses som alternativa karriärvägar för forskare som att museers samlingar samt publika verksamhet i högre grad kommer att utnyttjas av forskare. För akademien innebär det nya ytor för samarbeten inom såväl forskning som inom praktisk och verksamhetsbaserad kunskap. För museerna betyder detta en kompetenshöjning samt nya utvecklingsmöjligheter som forsknings- och kunskapsinstitutioner.

Två goda exempel på hur forskning kan bidra till att höja kvaliteten på museer, inte minst den publika verksamheten, illustrerades också i den inledande panelen. Solfrid Söderling, Lunds universitet, visade i en exposé över sitt tidigare arbete som överintendent på Nationalmuseum hur forskning inte bara berikat utställningar utan ofta varit själva upphovet till många uppskattade utställningar. Lotten Gustafsson Reinius, Stockholms univer-

sitet och Nordiska museet, lyfte fram det fruktbara tvär- och mångvetenskapliga arbetet med Arktisutställningen på Nordiska museet.

För att museerna ska fungera som forskningsinstitutioner behövs emellertid forskningsprogram och hur dessa kan arbetas fram var fokus för nätverksträffen. De flesta museer har långt kvar innan forskningsprogram blir en realitet, men på några museer har man hunnit längre. Gunilla Gardelin, Kulturen i Lund, Torun Zachrisson, Upplandsmuseet, och Christina Fredengren, Statens historiska museer, presenterade hur man arbetat och hur man tänkt på respektive museum kring forskningsprogram. En gemensam nämnare i presentationerna var hur viktigt, men också svårt, det är att alla på museet förstår värdet av forskning. För att lyckas måste forskningsprogrammet förankras hos såväl huvudmän som personal på museet. En annan utmaning som lyftes var hur man uppmärksammar universiteten på möjligheterna till forskningsarbeten.

Kontentan av presentationerna liksom de avslutande diskussionerna var att det är en lång väg att gå innan museerna blivit etablerade forskningsinstitut. Det finns många utmaningar såväl internt som externt, men det finns också enorma möjligheter. Värt att poängtera är att forskning kan vara kvalitetshöjande för hela museets verksamhet, inte minst den publika verksamheten, samt att detta erbjuder nya karriärvägar och en breddad arbetsmarknad för forskare inom humaniora.

Västergötlands museum

BRITA PLANCK